

ASIGURAREA SOCIALĂ ȘI PENSILE ȚĂRANILOR. TRECUT, PREZENT, PERSPECTIVE

GHEORGHE SOCOL

ȚĂRANII LA VÂRSTA SENECTUȚII ÎN TRECUT

Până în epoca contemporană, securitatea socială a țăranilor a fost asigurată în principal de familie. Proprietatea privată asupra pământului, caracterul extins al familiei și soliditatea legăturilor care îi uneau pe membrii acesteia, au făcut posibilă cristalizarea unor norme obișnuielnice referitoare la obligațiile urmașilor de a-și ocroti înaintașii și colateralii ajunși la vârstă înaintată sau aflați în dificultate. În cazul în care, dintr-un motiv sau altul, anumitor persoane nu li se putea asigura îngrijirea de care aveau nevoie pe calea aceasta, protecția necesară le era acordată de obștea satului.

Mai aproape de zilele noastre, pe măsură ce relațiile sociale s-au complicat și au intrat tot mai mult sub incidența reglementărilor juridice, aceeași proprietate privată asupra pământului a permis întărirea sau înlocuirea regulilor obișnuielnice cu stipulații testamentare exprese, prin care părinții și alte persoane aflate în dificultate, se asigurau împotriva vicisitudinilor inerente vieții și senectuții.

Atât în ipostaza ei obișnuielnică, precum și în ipostaza juridic-testamentară, asigurarea socială a țăranilor aflați în dificultate a fost o formă intergenerațională de protecție, fără caracter instituțional.

Trecerea de la familia extinsă la familia mononucleară și, concomitent, separarea spațială a generațiilor, fapte care s-au petrecut în ultimele decenii și în mediul țăranesc, au făcut inaplicabile normele obișnuielnice de ocrotire a persoanelor vârstnice sau în situații de risc.

Pe de altă parte, restrângerea drastică a proprietății funciare private în perioada comunistă a lipsit vechiul sistem intergenerațional și neinstituțional de asigurare socială a țăranilor de baza lui materială. Deposezați de pământul ce le-ar fi putut oferi protecție, țăranii cooperatori ajunși în imposibilitatea de a munci, din cauza bătrâneții sau din alte motive, erau pur și simplu lipsiți de mijloacele elementare de existență. În această situație, cu mare greutate, într-un târziu, guvernarea comunistă au admis și conceput un surogat de sistem de pensii și alte ajutoare pentru țăranii cooperatori.

Sistemul de asigurări sociale pentru țăranii, gândit și realizat de autoritățile comuniste era un sistem contributiv. Numai că, de multe ori, veniturile obținute de țăranii de la cooperativele agricole în care lucrau nu puteau acoperi nici măcar contribuția datorată casei de pensii.

Aflat în imposibilitatea de a se capitaliza din contribuția beneficiarilor, puțin sprijinit de stat, sistemul de pensii al țăranilor cooperatori s-a găsit mereu în criză. Cu cât ne apropiem mai mult de anul 1989 dificultățile sistemului se agravează, așa încât, încet-încet, criza se transformă în colaps. Contribuțiile întârzie datorită incapacității de plată a cooperativilor și cooperativelor agricole, visteria casei de pensii fiind astfel mai mereu goală sau aproape goală, iar țăranii pensionari nu-și primesc cu lunile pensiile convenite. Iată de ce nu este exagerat să spunem că, în perioada comunistă, sistemul de pensii al țăranilor cooperatori a fost mai degrabă o ficțiune propagandistică. Acest sistem nu putea oferi beneficiarilor țărani altceva decât o pensie fictivă. În expresie bănească aceasta însemna pensii care se ridicau la impresionanta sumă de 20, 10 și chiar 5 lei pe lună, care, în plus, nu se plăteau cu lunile. În aceeași perioadă, pensia medie plătită foștilor salariați era de circa 1.500 lei pe lună.

Dacă ne amintim că în 1989 o pâine costa 5 lei, rezultă că, din pensia pe o lună țăranul putea să-și asigure una sau cel mult câteva pâini. Și asta doar dacă își primea pensia. Pentru alte produse nu mai erau bani.

Este drept că pe vremea cooperativelor agricole de producție fiecare țăran se îngrijea să aibă o gospodărie auxiliară. Suportul funciar al acesteia era suprafața de cel mult 30 de ari teren arabil pus la dispoziție de CAP, folosită de regulă pentru a obține nutrețul necesar animalelor crescute în gospodărie: o vacă, în cazul cel mai bun, unul sau chiar mai mulți porci, câteva oi și păsări. Atâta timp cât gospodarul respectiv era în putere, gospodăria auxiliară reprezenta principala sa sursă de existență. Nimeni însă nu se poate sustrage efectelor timpului și, mai devreme sau mai târziu, vine momentul când chiar și țăranul nu mai poate munci. Cum să-și fi putut asigura existența cel ajuns în această situație cu pensia menționată? O întrebare lăsată fără răspuns, atât de către sistemul de pensii, cât și de către guvernarea care îl creaseră.

PENSIILE FOȘTILOR ȚĂRANI COOPERATORI.

SUGESTII PENTRU REEVALUARE

După revoluția din decembrie 1989 sistemul de asigurări sociale pentru țărani a cunoscut, progresiv, o restructurare de fond. S-a început prin a se recunoaște, de către noile autorități, că pensiile oferite în acel moment țăranilor erau mai mult o vorbă goală. Apoi s-a admis că foștii țărani cooperatori sunt îndreptățiți să primească, la bătrânețe, o pensie, ca recompensă pentru partea lor de contribuție, necontabilizată, dar incontestabilă, din perioada activă la bugetul general al țării. Prin aceasta, chestiunea cotizației, a achitării sau a neachitării ei, primea o rezolvare echitabilă. Din 1992 sistemul de pensii al foștilor țărani cooperatori a trecut la Ministerul Muncii și Protecției Sociale (MMPS), ceea ce a permis eliminarea sau atenuarea unora din disfuncțiile de care suferise de la înființare. Încununarea preocupărilor de până în prezent privind eliminarea neajunsurilor din acest domeniu moștenite de la vechiul regim, și de punere a reglementărilor juridice în acord cu

situația obiectivă, profund diferită, creată de desființarea CAP-urilor, este Legea nr.80/1992 privind pensiile și alte drepturi de asigurări sociale ale agricultorilor (modificată ulterior și republicată în Monitorul Oficial nr.37/1994).

În contextul amintit, chiar din primii ani de după 1990 cuantumul pensiilor acordate foștilor țărani cooperatori a sporit sensibil. Încă din 1990 pensia lunară medie de asigurări sociale pentru agricultori ajunge la 488 lei. În 1996 valoarea acesteia este de 26.035 lei, deci o creștere de 53,3 ori. Cu toate acestea, pensiile țăranilor sunt în continuare mult inferioare pensiilor de care beneficiază foștii salariați, fapt ilustrat de situația următoare privind nivelul și dinamica pensiei medii¹.

Tabelul nr.1

Nivelul și dinamica pensiei lunare medii a foștilor salariați și a foștilor țărani cooperatori

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Pensia lunară medie a pensionarilor de asigurări sociale (lei)	1.602	3.357	8.759	27.079	61.390	88.108	126.837
Creșterea față de 1990	-	2,09	5,4	16,9	38,3	54,9	79,1
Pensia lunară medie a agricultorilor (lei)	488	543	910	3.874	12.254	16.460	26.035
Creșterea față de 1990	-	1,1	1,8	7,9	25,1	33,7	53,3

Referitor la pensionarii agricultori, situația de mai sus ne permite două constatări: 1) în perioada 1990–1996 pensiile acestora au crescut, fapt evident și subliniat mai mult sau mai puțin ostentativ de autoritățile post decembriste; 2) în ciuda creșterii înregistrate, pensia lunară medie a agricultorilor a avut în această perioadă o dinamică mult mai mică decât a pensionarilor de asigurări sociale foști salariați, ceea ce a dus la accentuarea decalajului dintre pensiile respective. Astfel, dacă în 1990 pensia lunară medie a pensionarilor de asigurări sociale era de 3,3 ori mai mare decât a agricultori, în 1996 ea a ajuns să fie de 4,8 ori mai mare.

Guvernele care au funcționat în perioada aceasta și-au declarat permanent preocuparea lor de a aduce pensiile țăranilor la un nivel rezonabil, astfel încât, accentuarea decalajului dintre cele două tipuri de pensii, apare ca un rezultat pervers.

Deși neașteptată, creșterea decalajului dintre cele două tipuri de pensii este rezultatul a două prejudecăți curente în ceea ce-i privește pe țărani, pe de-o parte, și a inabilității acestora de a-și promova interesele acționând ca grup solidar, pe de altă parte.

Prima prejudecată este generată de faptul că țăranii cooperatori și cooperativele de producție n-au plătit contribuții pentru pensie sau au plătit o perioadă scurtă sume mici. De aici rezultă ideea că pensia ce li se oferă este o favoare, ceea ce generează o atitudine negativă, mai mult sau mai puțin conștientă din partea factorilor decidenți în această problemă. Rezultatul acestei atitudini este subdimensionarea pensiei foștilor țărani cooperatori.

Este adevărat că țăranii cooperatori și cooperativele agricole n-au prea plătit contribuția pentru pensie în mod direct. Dar, așa cum se știe, pe timpul regimului socialist, statul și-a însușit în mod abuziv o bună parte din munca cooperativelor,

¹ Corneliu Prisăcaru, Pensionarii în perioada 1990–1995, în *Calitatea Vieții*, anul 7, nr.1–2, 1996.

prin preluarea producției agricole a cooperativelor și chiar a unei cote din producția gospodăriei auxiliare a țăranilor, la prețuri derizorii. În perioada socialistă foarfeca prețurilor a fost folosită în mod abuziv împotriva produselor agricole. Această parte confiscată a muncii lor reprezintă valoric mult mai mult decât contribuția pentru pensie formal neachitată, așa încât este nedrept să se considere că țăranii cooperatori (și ceilalți țărani chiar) sunt restanțieri la Casa Pensiilor.

A doua prejudecată are ca punct de pornire proprietatea funciară pe care o dețin acum foștii țărani cooperatori. Ca proprietari ai unei suprafețe de pământ (destul de mică de altfel) și deținători ai unei exploatații agricole țăranii ar fi, în opinia unor persoane cu atribuții decizionale, suficient de asigurați când ajung la bătrânețe.

În legătură cu această prejudecată trebuie să remarcăm că circa 1/3 din suprafața de teren reprivatizată prin Legea nr.18/1991 aparține unor salariați. Oare acestora li se ia sau li se diminuează pensia pe considerentul că dețin pământ? De ce să li se aplice un alt tratament țăranilor? Numai pentru că ei se preocupă să-și cultive pământul? Doar pentru că aceia dintre ei care pot muncesc din greu până la adânci bătrâneți și astfel obțin asemenea venituri încât, eventual, chiar ar putea să trăiască de pe urma lor?

Veniturile obținute de țărani de pe pământul redobândit, mai mari ori mai mici, sunt rezultatul muncii lor prezente și ele nu pot anula titlurile de drept pe care le-au câștigat (sau ar avea dreptul să le câștige) ca răsplată pentru munca lor trecută în cadrul cooperativelor agricole. Cultivându-și în prezent proprietatea sa funciară, țăranul dobândește un nou titlu de drept, și anume acela asupra roadelor muncii sale, fără ca prin aceasta să-și piardă drepturile dobândite grație activității sale din trecut. Cu alte cuvinte, gospodăria și munca sa creatoare de venituri, de după 1991, nu anulează dreptul său la o pensie echitabilă în raport cu pensia salariaților, pentru munca depusă în CAP, așa cum proprietatea funciară a salariaților nu le afectează în nici un fel dreptul la pensie ori cuantumurile acesteia.

Prejudecățile menționate n-ar fi putut produce decalajul considerabil dintre pensia medie a țăranilor și pensia medie de asigurări sociale a salariaților, dacă lor nu li s-ar fi asociat, ca factor favorizant, lipsa de organizare a acestei categorii sociale, care o face incapabilă să se manifeste ca grup solidar.

De la revoluție încoace, exceptând solicitarea destul de hotărâtă a unor țărani (nu prea mulți însă) de refacere a proprietății funciare private, țăranimea a fost cea mai lipsită de dinamism categorie socio-profesională în raporturile ei cu statul. Într-o perioadă în care toate clasele și grupurile sociale au năvălit în stradă clamându-și drepturile și uneori impunându-și privilegiile, timorând guvernele și obligându-le să le dea satisfacție, țăranimea a fost absentă din arena luptei politice, exceptând prezența la urne. Este drept că, în această privință, țăranimea a dovedit mai mult spirit civic decât oricare alt grup socio-ocupational. Prezența masivă la vot nu a ajutat-o însă deloc în promovarea intereselor proprii, din două motive. În primul rând pentru că votul în sine nu este decisiv din acest punct de vedere. În al doilea rând pentru că, fiind ușor de manipulat, țăranimea a fost de fiecare dată incapabilă să voteze forțele politice cel mai puțin preocupate să-i promoveze

interesele. Și în 1990 și în 1992 țărănimea a votat masiv cu FSN și respectiv PDSR care economic mizau pe industrie și politic pe muncitorime. Cât privește agricultura, simpatia celor două formațiuni mergea spre fostele IAS-uri și asociațiile agricole concepute în manieră colectivistă. Ferma țărănească nu le-a stat la inimă. Ca atare, în politica agrară a guvernanților de până în 1996 interesele țăranilor au fost ignorate. Dovada este tergiversarea aplicării Legii fondului funciar, orientarea creditelor agrare aproape în totalitate spre fostele IAS-uri, subevaluarea produselor agricole prin prețurile stabilite centralizat.

Incapabilă să-și impună punctul de vedere, țărănimea a trebuit să accepte ceea ce i s-a oferit. De la legea fondului funciar, care o privește în mod direct, dar referitor la care nu a avut nici un cuvânt de spus, continuând apoi cu transpunerea în viață a acesteia, realizată în mod haotic de către cei care o concepuseră cum i-a tăiat capul, de la prețul produselor agricole calculate parcimonios de diverși samsari care au câștigat și câștigă sume fabuloase prin subevaluarea muncii țăranilor și până la modul de măsurare a activității depuse în anii robiei colectiviste, totul a fost decis fără ca punctul de vedere al țărănimii să fie luat în considerare și în defavoarea ei. Pensia medie extrem de mică a foștilor țărani cooperatori comparativ cu alte categorii de pensionari este, în ultimă instanță, rezultatul lipsei lor de reacție la deciziile, bune sau rele, pe care le iau autoritățile în ceea ce îi privește. Dovada cea mai elocventă a subdimensionării pensiei foștilor țărani cooperatori este faptul că valoarea ei medie este de aproape două ori mai mică decât ajutorul social acordat celor nevoiași: 71.449 lei, pensia medie a țăranilor în trimestrul III 1997, și 129.562 lei ajutorul social. Oare foștii țărani cooperatori ajunși la vârsta pensionării nu mai binemerită de la societate decât pomană?

Ca și alte reglementări referitoare la țărani, Legea nr.80/1992 privind pensiile și alte drepturi de asigurări sociale ale țăranilor (republicată cu modificări în 1994) nu ține cont, în măsura cuvenită, de realitatea la care se referă. Legea vorbește de "persoane asigurate" de "venit mediu lunar asigurat", care nu poate fi mai mic de 1/2 din salariul de bază minim brut pe țară, de "contribuția persoanelor asigurate la fondul de asigurări sociale, "de pensie integrală pentru limita de vârstă ca 60% din venitul mediu asigurat în ultimii 10 ani, pentru care s-a plătit contribuția" și numai în final, pe 3 pagini, de "timpul util la pensie", respectiv de perioada când pensionarul a lucrat în fostele cooperative agricole de producție.

După cum se poate vedea, legea are în vedere în primul rând o realitate socio-economică care începe în 1991 și acordă mai puțină atenție realității de până în 1991, respectiv situației țăranilor care au trăit în perioada cooperatistă 1949-1991. S-ar putea spune, drept justificare, că perioada 1949-1991 este închisă, astfel că numărul persoanelor care au apucat acele vremuri este în continuă scădere, în timp ce realitatea inaugurată în 1991 are viitorul în față și ca atare numărul celor vizați de noile reglementări va crește. Se va mai adăuga poate, că o lege nouă trebuie să reglementeze, în primul rând, ceea ce va fi din momentul instituirii ei încolo. Argumentele sunt corecte. Ceea ce deranjează nu este că legiuitorul s-a grăbit să elaboreze reglementări care să permită țăranilor să beneficieze de asigurări sociale în condițiile de după 1991, ci că, legiferând pentru numărul mic de țărani înscriși în

asigurările sociale după desființarea CAP-urilor, nu a manifestat suficientă preocupare pentru elaborarea unei jurisdicții echitabile pentru cei peste un milion de țărani cu mulți ani de muncă în cooperativele agricole, pensionabili în anii care vin. Legea nr.80/1992 ar fi fost o bună ocazie pentru a se pune capăt tratamentului discriminatoriu la care fuseseră supuși până atunci țăranii ajunși la vârsta pensionării. Din păcate, șansa a fost ratată și în loc să facă dreptate, Legea nr.80/1992 dă o nouă legitimitate discriminării.

Față de foștii cooperatori, Legea 80/1992 comite două nedreptăți.

Prima injustiție este aceea de a determina timpul util la pensie al acestora în funcție de numărul de norme lucrate (art. 32, alineatul 2)². Altfel spus, vechimea în muncă a foștilor cooperatori nu coincide cu vechimea în cooperativă. Potrivit Legii nr.80/1992, vechimea în muncă a foștilor cooperatori este dată de raportul total norme de muncă realizate în cooperativă de persoana respectivă/volumul anual cel mai mic de norme stabilit de adunarea generală pentru un cooperator, din toată perioada de existență a cooperativei. Ca să fie mai clar vom exemplifica:

- să presupunem că un cooperator a realizat în total, în cei 30 de ani cât a lucrat în CAP, 2.100 de norme;

- admitem, de asemenea, că, în această perioadă, numărul anual cel mai mic de norme stabilit de adunarea generală pentru un cooperator a fost de 100;

- timpul-util de muncă (respectiv vechimea în muncă, potrivit Legii nr.80/1992) al acestui cooperator este $2.100/100 = 21$ de ani.

Așadar, lucrând în cooperativa agricolă 30 de ani, conform Legii nr. 80/1992, cooperatorul respectiv i se iau în considerare ca vechime pentru pensie 21 de ani. Iată cum, printr-un artificiu de calcul, cooperatorul nostru este și acum, când a ajuns la vârsta pensionării, lezat în drepturile sale, după ce fusese mai înainte păgubit în calitatea sa de cooperator. Nu ne putem opri să nu remarcăm din nou diferența de tratament de care are parte fostul cooperator față de salariat. Pentru cooperator, timpul util la pensie (vechimea în muncă) depinde de îndeplinirea normei. În cazul salariatului vechimea în muncă este egală cu numărul anilor lucrați (sau asimilați), iar îndeplinirea normei de muncă nu are nici o importanță.

În alineatul 4 al articolului 32 al legii, legiuitorul devine oarecum mai binevoitor față de foștii cooperatori și concede să le acorde pensie la vârsta pensionării, într-un quantum de 60% din pensia minimă integrală acordată agricultorilor, fără a avea un timp util la pensie de cel puțin 10 ani, dacă au cel puțin 5 ani în fostele cooperative agricole și nu au drept de pensie din alte sectoare de activitate.

Poate că legiuitorul a urmărit, prin metodologia timpului util la pensie, să facă să funcționeze și în cazul foștilor țărani cooperatori principiul echității, dat fiind că, între vechimea în CAP și numărul de norme realizate, nu funcționează neapărat un raport de simetrie. Cu alte cuvinte este posibil ca o persoană cu vechime mare în cooperativa agricolă să fi realizat un număr mai mic de norme decât o

² Legea nr.80/1992 (republicată în Monitorul Oficial nr.37/9.02.1994, în **Legislație agrară**, București, Lumina Lex, 1994, p.66.

persoană cu o vechime mai mică. Numai că timpul util la pensie, calculat în maniera propusă nu înseamnă altceva decât înlocuirea măsurării vechimii în muncă cu ajutorul etalonului formal al anilor de activitate prin criteriul ambiguu al numărului de norme realizate. Și iată de ce: 1) în perioada agriculturii colectiviste a existat o mare diversitate în ceea ce privește aplicarea normelor între cooperativele agricole; 2) numărul de norme obligatoriu pentru un cooperator a cunoscut o variație foarte mare de la cooperativă la cooperativă; 3) rigoarea transunerii activității desfășurate de cooperatori în norme de muncă este, de regulă, cu totul aproximativă; 4) evidența la zi a normelor realizate de cooperatori și mai ales în momentul desființării cooperativelor agricole de producție este de natură să genereze cele mai serioase rezerve. În aceste condiții măsurarea vechimii în muncă a foștilor cooperatori prin timpul util la pensie, așa cum îl concepe Legea nr.80/1992 este forțată și neconcludentă.

În al doilea rând, metodologia de calcul a timpului util la pensie al celor care au lucrat în CAP dă o justificare tehnică, însă fictivă, decalajului inadmisibil dintre pensiile foștilor țărani cooperatori și ale foștilor salariați la stat. Recursul la metodologia respectivă face ca diferența dintre cele două tipuri de pensie să nu mai apară ca rezultatul conjugat al celor două prejudecăți menționate față de țărani și al pasivității acestora, ci ca un fapt obiectiv determinat de contribuția lor mai redusă la munca pentru societate.

Artificială ca mod de calcul al vechimii în muncă a membrilor fostelor cooperative agricole de producție, ideea timpului util la pensie promovată de Legea 80/1992 este, în același timp, inadecvată pentru diferențierea pensiilor foștilor țărani cooperatori de pensiile foștilor salariați. De aceea, în cele ce urmează propunem o modalitate cu adevărat judicioasă de realizare a celor două deziderate menționate mai sus.

Contribuția foștilor cooperatori la activitatea desfășurată de cooperativele agricole de producție este desigur diferită. Și aceasta din două motive. Unul din motive este vechimea diferită a membrilor CAP în 1991, când cooperativele agricole și-au încetat activitatea. Al doilea motiv este participarea inegală a cooperativelor la lucrările agricole. Este întru totul normal ca aceste diferențe să-și pună amprenta asupra pensiilor foștilor cooperatori.

În privința anilor de activitate în CAP, aceștia vor fi considerați vechime valabilă la pensie, indiferent de numărul de norme îndeplinite, cu condiția ca respectivul cooperativ să fi participat efectiv la lucrările agricole sau să se fi aflat într-una din situațiile exceptate de lege: îndeplinirea obligațiilor militare, îngrijirea copilului etc. Bărbații cu 30 de ani vechime și femeile cu 25 de ani vechime în CAP sunt creditați, la împlinirea vârstei prevăzute de lege, cu un coeficient de pensie egal cu 1,00. În cazul în care vechimea în CAP se situează sub vechimea standard necesară pensionării, pensia se reduce cu două procente pentru fiecare an lipsă. Persoanele cu mai puțin de 5 ani vechime în CAP, în condițiile menționate, nu sunt eligibile pentru a primi pensie.

Vechimea în CAP a foștilor cooperatori care după desființarea cooperativelor agricole au contribuit la fondul de pensii se cumulează cu perioada de contribuție.

Anii de vechime în CAP, peste limita standard de pensionare, vor avea asupra pensiei fostului cooperador un efect asemănător celui pe care îl au anii ce depășesc vechimea în muncă necesară pensionării în cazul persoanelor din sistemul asigurărilor sociale de stat.

Al doilea criteriu luat în considerare la stabilirea pensiei foștilor membrii CAP este cantitatea de muncă depusă. Așa cum am mai spus, avem motive serioase să ne îndoim de faptul că normele de muncă exprimă în mod fidel activitatea desfășurată de cooperadori și în special că ele ar fi potrivite, folosite ca atare, pentru a stabili ierarhii. Ne vom folosi totuși de ele, dar o vom face într-un mod care să limiteze distorsiunile ce le sunt inerente. Iată cum vom proceda: pentru exprimarea volumului de muncă depus de cooperadori propunem folosirea a patru nivele de performanță.

La primul nivel de performanță se situează cooperadorii care au realizat un număr total de norme mai mare decât produsul 30 (corespunzător vechimii în muncă standard pentru pensionare) înmulțit cu numărul anual minim de norme hotărât de adunarea generală a cooperadorilor pentru un cooperador. Acestui nivel de performanță îi corespunde un coeficient al pensiei, după munca depusă, egal cu 1,00.

Cooperadorii al căror număr total de norme reprezintă între 0,7-1,00 față de ceea ce ar fi trebuit, în mod teoretic, să realizeze, se situează la al doilea nivel de performanță (norma teoretică de realizat este egală cu $30 \times$ numărul anual minim de norme anuale de îndeplinit de fiecare cooperador). Coeficientul de pensie, coresponzător muncii depuse, al cooperadorilor aparținând acestui nivel de performanță este egal cu 0,80.

Al treilea nivel de performanță îi cuprinde pe cooperadorii al căror număr total de norme se situează între 0,5-0,7 față de numărul de norme cu care erau datori. Coeficientul de pensie al acestor cooperadori, pentru munca depusă, este 0,60.

Din ultimul nivel de performanță, cel de-al patrulea, fac parte cooperadorii al căror număr total de norme realizate reprezintă sub 0,5% din numărul teoretic de norme. Tot aici se încadrează și persoanele cărora nu li se poate stabili, din diferite motive, numărul de norme pe care l-au realizat. Acestui nivel de performanță îi corespunde un coeficient de pensie, potrivit muncii depuse, de 0,40.

Coeficientul de pensie convenit foștilor cooperadori pentru munca depusă se însumează cu coeficientul de pensie pentru vechimea în CAP, iar suma se împarte la doi. Rezultatul obținut reprezintă coeficientul final cu ajutorul căruia se calculează valoarea propriu-zisă a pensiei fiecărui cooperador.

Algoritmii propus de noi de determinare a pensiei foștilor cooperadori are, față de Legea nr. 80/1992, marele avantaj că face ca acest drept să nu mai depindă exclusiv de un etalon mai mult decât imprecis, cum este volumul de muncă, ci de două etaloane care se ponderează unul pe altul: vechimea și munca depusă în CAP. Avantajul respectiv va deveni evident imaginându-ne o situație posibilă.

Plasându-ne în cadrul prevederilor Legii nr.80/1992, unui fost cooperador cu 30 de ani vechime, dar figurând, justificat sau nu, cu un număr redus de norme de muncă, i se va lua în considerare un timp util la pensie cu mult sub vechimea sa. Rezultatul? O pensie mult diminuată, în discordanță cu faptul că persoana respectivă a lucrat o viață în CAP.

Prin aplicarea procedurii noastre de determinare a pensiei, coeficientul acesteia potrivit vechimii, care în cazul de mai sus este 1,00, se însumează cu coeficientul corespunzător muncii depuse. Media lor, coeficientul final în funcție de care se determină mărimea pensiei, va măsura mai corect, mai echitabil, drepturile persoanei respective, presupusul deficit de muncă fiind parțial - și justificat - compensat de vechime.

Reconsiderarea vechimii și a semnificației volumului de muncă prestată în CAP în sensul propus reprezintă doar primul pas în rezolvarea corectă a problemei dreptului la pensie al foștilor țărani cooperatori. Pentru ca aceștia să beneficieze de o pensie cu adevărat echitabilă, nediscriminatorie în raport cu alte categorii socio-profesionale, este necesar ca munca depusă de ei în CAP să fie corect evaluată. Atâta timp cât munca lor nu va fi apreciată la justa ei valoare, indiferent cum va fi calculată vechimea în muncă a foștilor țărani cooperatori, ecartul dintre pensia lor medie și pensia medie a celor care au fost salariați la stat va rămâne exagerat.

Dreapta evaluare a muncii foștilor țărani cooperatori, o muncă preponderent manuală, impune ca ea să fie asimilată activităților cu un conținut asemănător desfășurate de salariați. Mai exact, având în vedere identitatea sau similitudinea activității depuse, cred că termenul de referință cel mai potrivit ar fi o profesie agricolă manuală salariată: muncitor agricol, tractorist etc.

Din asemănarea muncii depuse de foștii țărani cooperatori, cu munca depusă de profesiile agricole manuale salariate, decurge logic și moral, necesitatea unor niveluri apropiate de pensie. Realitatea de fapt este însă cu totul alta, media pensiei lunare a foștilor țărani cooperatori fiind de peste trei ori mai mică decât pensia lunară medie a foștilor salariați din agricultură care au lucrat manual.

Adoptarea sistemului propus mai sus de evaluare a activității celor care au lucrat în fostele CAP-uri ar face posibilă respectarea principiului "pentru o muncă asemănătoare o pensie asemănătoare", indiferent de domeniul de activitate. În plus, prin aceasta ar fi anulată orice posibilitate de utilizare în scopuri politicianiste a demagogiei pe tema cuantumului pensiei foștilor țărani cooperatori, așa cum s-a întâmplat în campaniile electorale precedente.

Datorită dimensiunii lor microscopice și neregularității cu care erau achitate, pensiile primite de țărani au fost până în 1989, așa cum am spus, mai curând o ficțiune. După această dată, deși cuantumul lor a crescut considerabil, pensiile celor cărora regimul comunist le-a confiscat pământul și mai apoi munca, sunt încă mult sub nivelul la care ar trebui să se situeze. Din acest punct de vedere acum, în 1998, societatea este încă serios îndatorată față de țărani. Și, ceea ce este și mai grav, factorii decidenți nu dau deloc semne că ar deveni conștienți de această datorie.

Se va spune, poate, că recalcularea propusă a pensiilor foștilor țărani cooperatori și stabilirea unui raport echitabil între acestea și pensiile foștilor salariați ar exercita o povară greu de suportat asupra bugetului asigurărilor sociale. Chiar așa stând lucrurile, este inadmisibil ca echilibrul bugetului asigurărilor sociale să fie realizat pe seama unei categorii sociale anume. Așa cum de produsele agricole ieftine preluate de la CAP-uri în timpul regimului comunist a profitat toată populația, este normal ca la realizarea fondurilor necesare finanțării unor pensii

rezonabile celor care au creat în trecut produsele ieftine, de care vorbeam, să contribuie acum întreaga societate. Dacă în prezent numai agenții economici din industria alimentară și agricultură sunt obligați să aloce o parte din profitul lor finanțării pensiilor celor care au lucrat în cooperativele agricole de producție, extinderea acestei măsuri la toate întreprinderile ar asigura bugetului asigurărilor sociale sumele necesare pentru cuvenita rectificare a acestor pensii.

În ceea ce privește cealaltă anomalie, achitarea tardivă (sau chiar deloc) a pensiei, trebuie menționat că, treptat, după 1989 ea a fost eliminată. Încă din 1993, potrivit unei anchete realizată de ICCV, aproape 90% din foștii țărani cooperatori primeau pensia cu regularitate. În prezent se poate spune că plata cu întârziere a acestor pensii este un accident.

ASIGURAREA SOCIALĂ A ȚĂRANILOR ÎN VIITOR

Desființarea cooperativelor agricole de producție și reconstituirea proprietății funciare private a dus la reparația, pe scară mare, a exploatației țărănești familiale. Pământul recăpătat și exploatația agricolă proprie, oferă țăranului, posibilități mult mai mari decât în perioada cooperatistă, de a-și asigura existența cât timp poate lucra. Totodată, noul său statut socio-economic de proprietar îi poate sluji de reazem în situația în care, datorită vârstei înaintate sau din alte motive, nu mai poate munci. Cu toate acestea, așa cum arată experiența țărilor dezvoltate, proprietatea funciară nu-i mai poate oferi țăranului, ca până acum câteva decenii, protecție suficientă împotriva vicisitudinilor vieții, inclusiv la bătrânețe. Acum, în noile condiții, soluția cea mai bună este și pentru el, ca și pentru celelalte categorii profesionale, încadrarea în sistemul asigurărilor sociale.

Instituția asigurărilor sociale și caracteristicile ei definitorii depind de sistemul social global. Ca urmare, asigurările sociale dintr-o societate liberală și democratică vor fi complet diferite de asigurările sociale care deservesc o societate totalitară cu economie etatizată. O societate prosperă va dispune de asigurări sociale cu o altă structură și va oferi mai multe prestații, decât asigurările sociale dintr-o țară săracă.

Restructurarea profundă prin care trece România în prezent va avea ca rezultat final crearea unei societăți complet diferite de aceea existentă până în 1989. Acest proces de restructurare, reformă, vizează și trebuie să vizeze toate componentele sistemului societal, inclusiv asigurările sociale³. Pentru a se pune de acord cu noua structură socială care se creează la noi în acești ani este deci inevitabil ca asigurările sociale să cunoască, la rândul lor, un proces de reorganizare.

Reforma sistemului național de asigurări sociale trebuie corelată cu reforma economică. Pe măsură ce se creează structurile economiei de piață, în țara noastră prinde contur tot mai clar noua instituție de asigurări sociale.

Procesul reorganizării asigurărilor sociale din România a ajuns în prezent în faza discutării publice a noii legi a asigurărilor sociale. Potrivit proiectului elaborat

³ Mărginean, Ioan, *Politica socială și economia de piață în România*, București, CIDE, 1994, p.43, 102.

de MMPS, viitoarea Lege a pensiilor și a altor drepturi de asigurări sociale (cred că ar fi de ajuns să spunem "Legea asigurărilor sociale", pensiile fiind doar una dintre multele prestații de asigurări. Formula utilizată de MMPS are neajunsul că pune partea înaintea întregului) așează la temelia ei principii precum:

- principiul unicității instituționale, în sensul cuprinderii tuturor persoanelor asigurate în același sistem public de asigurări sociale;
- principiul egalității, al tratării nediscriminatorii a participanților la sistemul public de asigurări sociale în ceea ce privește drepturile și obligațiile;
- principiul solidarității inter și intrageneraționale, potrivit căruia participării la asigurările publice se sprijină reciproc în vederea prevenirii, limitării și înlăturării unor riscuri sociale;
- principiul obligativității, conform căruia persoanele fizice și juridice au, conform legii, obligația de a fi cuprinși în sistemul asigurărilor publice;
- principiul contributivității, respectiv al obligației asiguraților și al angajaților de a participa în mod direct la realizarea fondurilor asigurărilor sociale publice⁴.

Principiile care fundamentează proiectul propus de MMPS și apoi, concretizarea acestora în prevederi trimit la cele mai moderne standarde în domeniu: universalitatea cuprinderii viitorului sistem incluzând, practic, toate categoriile socio-profesionale: toți salariații, agricultorii, liber profesioniștii; realizarea fondurilor Casei Naționale de Asigurări Sociale pe cale contributivă, astfel că legătura dintre drepturile și obligațiile asiguraților devine evidentă; autonomia Casei Naționale, fondurile pe care le administrează aceasta neputând fi deturnate spre alte destinații decât cele ce țin de asigurările sociale; paletă largă de prestații, asigurările sociale publice oferind, practic, protecție pentru toate tipurile de risc; indemnizație pentru incapacitate temporară de muncă, prestații pentru prevenirea îmbolnăvirilor și recuperarea capacității de muncă, concedii medicale plătite, indemnizații de șomaj, indemnizații de maternitate și pentru creșterea și îngrijirea copilului bolnav, diferite tipuri de pensii, ajutor de deces și alte tipuri de ajutoare. Nu intră însă în vederile studiului de față o analiză detaliată a proiectului, ci numai acele aspecte ale sale care au tangență cu țărănimea, în general, și cu foștii țărani cooperatori în special.

Conform prevederilor proiectului, încadrarea țăranilor, alături de celelalte categorii socio-profesionale, în sistemul public de asigurări sociale devine obligatorie. În felul acesta, dezideratul existenței și în cazul lor a unei protecții sociale adevărate, comparabile cu aceea de care beneficiază celelalte categorii ocupaționale, capătă o binevenită consacrare juridică.

Categoria socio-profesională a agricultorilor se caracterizează prin similitudinea împrejurărilor de viață, comunitatea intereselor și condiții de risc specifice. Din perspectiva asigurărilor sociale este de menționat în mod deosebit că țăranul posedă un capital (sub forma proprietății funciare, a echipamentului agricol și a gospodăriei proprii), că veniturile sale se prezintă atât în formă naturală cât și sub formă bănească, dar sunt greu de măsurat, că acestea variază considerabil în

⁴ Lege privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale. Proiect MMPS, p.35, 1997.

funcție de sezon și de particularitățile anului agricol. Un impact deosebit asupra raportului *inputuri-outputuri* în și din Casa de Asigurări, în cazul țăranilor, are configurația piramidei vârstelor. Diminuarea drastică a numărului de agricultori tineri prin migrarea tineretului rural spre alte domenii de activitate și creșterea relativă a ponderii persoanelor aflate la o vârstă înaintată duc la răsturnarea piramidei vârstelor. Creșterea rapidă a numărului de agricultori beneficiari de prestații de asigurări, în special de pensii, concomitent cu scăderea numărului celor ce plătesc contribuția, este de natură să strice echilibrul *inputuri - outputuri* la fondul de asigurări.

În general, prevederile proiectului de lege privind asigurările sociale reflectă în mod corespunzător particularitățile socio-economice și profesionale ale agricultorilor. Astfel, absența evidenței sigure privind venitul realizat și mărimea diferită a acestuia de la un agricultor la altul, l-au condus pe legiuitor la soluția stabilirii de către persoana interesată a venitului lunar pentru care se asigură. În raport cu acesta, Casa Pensiilor stabilește mărimea contribuției datorate de asigurat.

Condiția limitativă pusă ca venitul lunar asigurat să nu fie mai mic de 1/4 din salariul mediu brut pe economie este în cazul țăranilor, dar și al altor profesii, exagerată. Având în vedere ponderea redusă a veniturilor bănești în bugetul familiilor țărănești, ca și situația lor economică în ansamblu precară, cu siguranță că un număr foarte mic de țărani vor putea îndeplini cerința formulată în proiect. În condițiile actuale, venitul lunar asigurat trebuie să fie mult mai mic, 100.000 de lei de exemplu. Cum într-o gospodărie sunt asigurate de regulă două persoane, un venit asigurat de 200.000 de lei pe lună este o sumă destul de mică.

Fluctuația venitului a condus la prevederea care apare în lege, potrivit căreia, venitul asigurat la un moment dat poate fi ulterior modificat de agricultor, ceea ce este laudabil.

Adaptarea legii la caracterul sezonier al venitului agricol s-a realizat prin prevederea ca plata contribuției de către asigurat să se poată decala, dar fără a depăși limita de șase luni de zile.

Rezultatul social al prevederilor înscrise în proiect este dobândirea de către agricultorii contribuitori a tuturor prestațiilor de care beneficiază salariații. În cazul în care proiectul va deveni lege, cuantumul pensiei agricultorilor, decis în perioada socialistă și în prezent în mod arbitrar și neechitabil de către autoritățile de stat, va fi determinat de venitul asigurat care, la rândul lui, este hotărât în cadrul unor limite date, de persoana înscrisă în sistemul asigurărilor sociale.

Mergând pe linia legislației din țările dezvoltate, proiectul MMPS propune ca salariații să plătească în mod direct, din veniturile proprii, 1/3 din contribuția de asigurări sociale, restul de 2/3 rămânând să fie achitat de angajator. Agricultorii, neavând angajatori, trebuie să plătească singuri întreaga contribuție. Dealtfel, această obligație o au nu numai agricultorii, ci toți asigurații care nu au un angajator. Constatând această diferență de tratament nu putem să nu ne întrebăm: nu cumva este vorba de o discriminare pozitivă a salariaților și negativă a agricultorilor și a celorlalți asigurați fără angajator? Pentru o concluzionare într-un sens sau altul va trebui să vedem de ce s-a mers pe această soluție și care sunt, de fapt, implicațiile ei.

Am menționat deja, mai sus, că modul cum raportează proiectul discutat contribuția la asigurările sociale între salariați și angajator, este pur și simplu rezultatul imitării practicii existente în țările dezvoltate. Rațiunea acesteia nu a fost indicată, în mod explicit, nici la noi și nici altundeva. Este însă de presupus că în spatele acestei decizii se află ideea adânc înrădăcinată în mentalitatea comună, căreia marxismul i-a dat o formă teoretică subtilă, că patronii îi exploatează pe salariați sau, cu alte cuvinte, că obțin profit de pe urma muncii acestora. Dacă lucrurile stau așa cum apar în mentalitatea comună și în teoria marxistă, atunci acoperirea de către patroni a unei părți din cotizația pe care salariații o datorează fondului de asigurări sociale este întru totul justificată. Din această perspectivă, plata respectivă nu reprezintă altceva decât înapoierea unei părți din profitul pe care-l creează salariații și pe care și-l însușesc patronii.

Nu este locul aici să ne angajăm într-o discuție privind fondul problemei, respectiv să analizăm, dacă și în ce măsură, sunt îndatorați patronii salariaților. În acest context este mai important să observăm că partea de contribuție la fondul de asigurări sociale plătită de patroni pentru salariați este inclusă în prețul de cost și deci nu este, cum se spera, dedusă din profit. În felul acesta, cele 2/3 din contribuție de care salariații sunt scutiți sunt de fapt plătite de întreaga societate, de consumatori în special. Exploatarea și profitul patronului realizat prin neplata unei părți din munca salariatului, în măsura în care sunt reale, nu sunt în vreun fel afectate prin achitarea de către angajator a unei părți din contribuția salariatului la fondul de asigurări sociale.

Cu 1/3 din contribuția de asigurări sociale plătită în mod direct, salariații obțin dreptul la prestații integrale și la pensie întreagă.

Plătind singuri întreaga contribuție, agricultorii și ceilalți asigurați fără angajator au de achitat Casei de asigurări, la un venit asigurat mai mic sau cel mult egal cu câștigul unui salariat, sume mai mari decât plătesc aceștia în mod direct. Paradoxal însă, potrivit normelor propuse în proiect, prestațiile de asigurări și pensiile de care vor beneficia vor fi mai mici decât ale salariatului respectiv.

Cum rezultă din demonstrația de mai sus, plata de către patroni a unei părți din contribuția salariaților la asigurările sociale este o iluzie, adevărații plătitori fiind consumatorii. Dacă lucrurile stau astfel este nedrept ca unii dintre asigurați să-și plătească singuri întreaga contribuție la fondul de asigurări sociale, iar alții să plătească doar o parte și diferența să fie acoperită de întreaga societate, fără ca aceasta să ducă la diminuarea prețurilor de care beneficiază, ci chiar dimpotrivă. Soluția este că ori își plătesc toți asigurații întreaga contribuție datorată asigurărilor sociale, ori societatea achită tuturor o parte din cotizația datorată. În caz contrar, unii sunt favorizați, iar ceilalți defavorizați.

În principiu, cele două soluții pentru eliminarea discriminării menționate, respectiv plata de către toți asigurații, fără excepție, a întregii contribuții la fondurile asigurării sociale sau plata directă a unei părți, diferența urmând să fie asigurată din alte surse, sunt echivalente. Practic însă, ca fezabilitate, ele se deosebesc destul de mult.

Dacă s-ar adopta soluția ca tuturor asiguraților, salariați, agricultori și toți ceilalți care nu au un angajator să li se plătească o parte din contribuție, ar apărea două probleme.

Prima problemă ar fi cum să plătească acea parte din contribuție pe care asigurații nu și-ar plăti-o în mod direct? Plata ei pentru salariați de către patroni am văzut că duce la creșterea prețului de cost. Pe de altă parte, plata acestuia pentru toate persoanele angajate de la bugetul statului, pe lângă faptul pozitiv că i-ar pune pe toți asigurații într-o poziție echitabilă, ar da naștere unor complicații despre care nu are rost să vorbim în acest context.

Cea de-a doua problemă, poate și mai serioasă, ar apărea în legătură cu agricultorii și cu celelalte categorii profesionale care lucrează pe cont propriu. Și iată de ce: cum se știe, în proiectul MMPS se prevede ca persoanele aparținând acestor categorii să-și stabilească singure venitul pentru care se asigură; în funcție de venitul asigurat se stabilește de către casele de asigurări contribuția ce urmează a fi plătită; în ipoteza că cea mai mare parte din contribuție (sau doar o parte din ea) va fi trecută pe seama societății, este de presupus că va exista din partea asiguraților tentația ca venitul asigurat să fie cât mai mare.

Soluția plății întregii contribuții de către toți asigurații evită toate dificultățile care apar în cazul soluției anterioare. În plus, contribuția la fondul de asigurare, având o singură sursă, și anume asiguratul, operațiile tehnice de calcul și cele de evidență, care în cazul celeilalte soluții ar fi laborioase, s-ar simplifica considerabil.

Echitabilă în fondul ei și avantajoasă din punct de vedere practic prin economia de muncă pe care ar favoriza-o, soluția plății întregii contribuții la fondul de asigurare, direct de către asigurat, se poate confrunta totuși cu o obiecție și anume cu obiecția salariaților care s-ar putea considera lezați în drepturile lor. Sper însă că am demonstrat suficient de convingător că în cazul în speță nu este vorba propriu-zis de un drept, ci de un privilegiu.

Plata directă, de către toți asigurații, inclusiv de către salariați, a întregii contribuții la fondul de asigurări sociale pare soluția optimă pentru a îmbina în mod fericit dezideratul echității cu oportunitatea practică. În cazul adoptării acestei soluții, contribuția salariaților ar trebui desigur să nu depășească 10-15% din salariu. Mai bine spus, ar trebui să fie egală procentual cu a altor categorii de asigurați.

În afara prevederilor pentru agricultorii care sunt deja înscriși sau se vor înscrie în viitor în sistemul public de asigurări sociale, proiectul MMPS conține și norme pentru reglementarea situației țăranilor care au lucrat în cooperativele agricole de producție și a celor din zonele necooperativizate care cotizează la oficiile de pensii, dar nu au ajuns încă la vârsta pensionării. Prevederile privitoare la această ultimă categorie de cotizanți par destul de judicioase. Cele care se referă la foștii țărani cooperatori, fie că sunt deja pensionați, fie că vor ajunge ulterior la vârsta legală pentru aceasta nu par acceptabile. Și iată de ce: proiectul MMPS preia din Legea nr.80/1992, cu modificările ulterioare privind pensiile și alte drepturi de asigurări sociale, ideea timpului util la pensie, ca modalitate de includere a muncii depuse în cazul cooperativelor agricole de producție în vechimea totală în muncă. În măsura în care proiectul reproduce normele existente în Legea nr.80/1992, obiecțiile formulate în secțiunea în care am discutat reglementările existente în prezent privitoare la pensionarii proveniți din foștii țărani cooperatori sau la cei care devin pensionari în viitor, își păstrează în întregime valabilitatea.

Proiectul face însă, din păcate, un pas înapoi în raport cu Legea nr.80/1992. Potrivit acestei legi, țăranii cooperatori care la împlinirea vârstei de pensionare nu au vechimea în muncă necesară, dar au lucrat cel puțin 5 ani în fostele CAP-uri, și care totodată nu au drept la pensie din alte sectoare, au dreptul la o pensie echivalentă cu 60% din cuantumul pensiei minime⁵. Adoptând o poziție mult mai restrictivă, prevederea aceasta dispare din proiectul MMPS. Mai mult decât atât, pentru a lua în considerare, ca vechime în muncă, activitatea în CAP a foștilor cooperatori, proiectul pretinde ca persoanele respective să aibă, la data intrării în vigoare a noii legi, calitatea de asigurat sau să dovedească această calitate⁶.

Respectiva condiționare sugerată de proiect este arbitrară, contrară spiritului de justiție care trebuie să fie prezent în orice act normativ. În primul rând, foștii țăranii cooperatori nu au optat de regulă, în mod liber, să lucreze în cooperativele agricole de producție. În al doilea rând, fiind vorba de o prestație de muncă depusă în trecut drepturile câștigate prin aceasta sunt intangibile. Este un principiu elementar de drept, că numai prin abuz, legislația ulterioară poate anula un titlu de drept dobândit anterior în mod legitim.

Așadar, cu sau fără calitatea de asigurat în momentul adoptării, în viitoarea lege a asigurărilor sociale timpul lucrat de foștii țăranii cooperatori în CAP-uri trebuie considerat vechime în muncă. Și dacă vechimea în CAP este cel puțin 5 ani, la împlinirea vârstei de pensionare fostul cooperativist trebuie să fie îndreptățit să primească o pensie reprezentând 60% din pensia minimă a momentului, așa cum s-a întâmplat până acum și cum se va întâmpla cu toți cei ce vor îndeplini vârsta pensionării până în momentul intrării în vigoare a noii legi a asigurărilor sociale. Altfel s-ar încălca principiul *tratament identic pentru situații identice*.

CONCLUZII

În societatea contemporană asigurările sociale reprezintă formula ideală prin care membrilor cooperatori li se asigură protecția socială necesară. Chiar și într-o societate bogată, fără un sistem de asigurări sociale cuprinzător și funcțional, oamenii ar face față cu greu diverselor provocări ale vieții.

În prezent, în România se creează sistemul de asigurări sociale care să corespundă transformărilor ce s-au produs deja în societate și care vor continua să se producă până când se va realiza, integral, o nouă formulă de echilibru societal. Noua instituție a asigurărilor sociale nu se creează însă pe loc gol. Oricât de categorică ar fi ruptura cu trecutul, înnoirea nu poate fi absolută. În orice fapt social - și deci în orice instituție - momentul de continuitate este indelebil. Devenirea este negare și preluare.

În cazul asigurărilor sociale trecutul se manifestă, în primul rând, sub forma persoanelor care o vreme s-au aflat sub jurisdicția sistemului anterior de asigurări

⁵ Legea nr.80/1992, republicată în 1994.

⁶ Legea privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale. Proiectul MMPS, p. 35, 1997.

sociale. Statutul lor special, drepturile lor dobândite în virtutea apartenenței la sistemul anterior de asigurări sociale nu pot fi ignorate de instituția cea nouă, decât riscând un abuz.

Foștii țărani cooperatori reprezintă pentru asigurările sociale un caz cu atât mai special cu cât cooperativele agricole de producție, de care a depins statutul lor, au dispărut cu totul. Apartenența și activitatea lor în cadrul CAP-urilor au însă ca rezultat un titlu de drept greu de sesizat la adevărata lui dimensiune de către cineva mai puțin versat în problemele agriculturii. Prin aportul nostru analitic sper să fie demonstrat că, într-adevăr, activitatea foștilor țărani cooperatori ajunși la vârsta senectuții merită să fie evaluată altfel decât este în momentul de față.